

Vedlegg 1

Utdrag frå/fra diktet: «Du må ikke sove»

Arnulf Øverland (1937)

[...]

Du mener, det kan ikke være sant,
så onde kan da ikke mennesker være
Det fins da vel skikkelige folk iblant?
Bror, du har ennå meget å lære!

Man sa: Du skal gi ditt liv, om det kreves
Og nå har vi gitt det – forgjeves, forgjeves!
Verden har glemt oss! Vi er bedratt!
Du må ikke sove mer i natt!

Du må ikke gå til ditt kjøpmannskap
og tenke på hva som gir vinning og tap!
Du må ikke skylde på åker og fe
og at du har mer enn nok med det!
Du må ikke sitte trygt i ditt hjem
og si: Det er sørgelig, stakkars dem!
Du må ikke tåle så inderlig vel
den urett som ikke rammer deg selv!
Jeg roper med siste pust av min stemme
Du har ikke lov til å gå der og glemme!

Kjelde/Kilde: Øverland, Arnulf (1937): *Den røde front*, Tiden Norsk Forlag. Utdraget er frå/fra strofe 5, 6 og 7 i diktet «Du må ikke sove». Språket er lettare/lettere modernisert av Utdanningsdirektoratet.

ORDFORKLARINGAR/ORDFORKLARINGER

- ditt kjøpmannskap – forretningane/forretningene dine
- skylde på åker og fe – skylde på jorda og dyra du eig/eier

Vedlegg 2 (bokmål): «Mellom Syria og Sagene»

Kristin Solberg er Journalist og krigskorrespondent i NRK. Korrespondentbrevet hun skrev i august 2017, skulle egentlig handle om hennes siste reise i Syria – om krigen, ødeleggelsene og brutaliteten. Hovedpersonen skulle være tolvårige Jumma fra Aleppo som ikke bare hadde mistet beinet i krigen, men også lillebroren på seks år. Alt Jumma ønsket seg nå, var en protese slik at han kunne sykle. Men Jumma hadde ingen sykkel.

Her kan du lese et utdrag av korrespondentbrevet:

To verdener

Denne uken landet jeg i Oslo, og jeg mistet balansen.

Noen minutter før jeg skriver dette, og 16 og en halv time etter at jeg landet på Gardermoen, kjørte jeg langs Ring 2. Solen skinte og menneskene på fortauene myste mot den. To barn løp etter hverandre mens de lo. På en benk på en gressplen satt tenåringer som så ut som de var forelsket.

Og det var sykler, sykler overalt, overalt var det sykler.

Jeg ble så overveldet at jeg bare måtte stanse, tilfeldigvis på Sagene, og det er her, på en utendørskafé, at et alternativt korrespondentbrev blir til. Et brev i skjæringspunktet mellom to verdener som sjelden møtes; mellom krig og fred; eller i dette tilfellet mellom Syria og Sagene. Å reise mellom disse to verdenene kan føre til ubehag, ubalanse, og hvis det skjer for brått, til vanvidd. I beste fall kan det også gi klarsyn, men det er det ikke alltid like lett å – vel – se klart.

Ut av krig, inn i fred

Jeg er privilegert som kan forlate krigen – de aller fleste som opplever krig, er fanget i den til volden opphører eller livet slutter. Likevel: Det er ikke helt enkelt å gå ut av en krig og inn i fred – fra fare til ufare, fra død til liv, fra stanken av lik til lukten av middag, fra lyden av skuddsalver til samtaler om oppussing av badet.

Overgangen setter meg ofte ut av balanse, i større eller mindre grad. Noen ganger ikke mer enn at det er glemt uken etter, andre ganger så ille at jeg føler jeg står på kanten av et stup. Det er som om livet foregår utenfor meg selv. På utsiden fungerer jeg som før: Jeg snakker når jeg må og smiler når jeg bør, men alt er tappet for mening.

Kafeen i solskinnet

Så også her på kafeen på Sagene. Alt rundt meg er tomt, selv om bordene er fulle. Menneskene, de føles så fremmede, de som kjenner fred, og bare fred. Det er ingen skarpskyttere i vinduene på bygårdene her, ingenting å skvette for, ingen grunn til å se seg over skulderen. Vet de det, menneskene på bordene rundt meg, at man aldri kan ta slikt for gitt, vet de hvor heldige de er? Og har det alltid vært så mange sykler i denne byen? Voksne på sykler, barn på sykler, barneseter med sykler under, hunder med sykler i enden av et bånd.

Uvitenhetens slør

Hvordan kan vi skape et rettferdig samfunn, spør den amerikanske filosofen John Rawls. Hvordan ville vi fordele godene dersom vi hadde blitt plassert bak «et slør av uvitenhet» som skjuler hvem vi er, hvilken religion og hvilken hudfarge vi har. Ingen ville vel ha skapt en verden, der noen barn får både bein, sykler, levende småsøsken og fred, andre ingen av delene.

Og det er der de krasjer, de to verdenene, Sagene og Syria. Ikke så mye i tanken på at de eksisterer, side om side, men i tanken om at den ene kanskje gir blaffen i den andre. Det skjer ikke høylytt, kollisjonen etterlater ikke engang noen synlige spor, men noe brister stille, inne i et menneske.

En sykkel til Aleppo

På vei fra kafeen går jeg forbi en plen. Gresset er nyslått. Jeg bøyer meg ned, tar en tust i hånden, fører den til nesen. Døende gress for å kjenne at jeg lever.

Jeg går med gresset i hånden i en lang stund, forbi flere sykler. Jeg lover meg selv at jeg skal sende en sykkel til Aleppo.

Kilde: <https://www.nrk.no/urix/mellom-syria-og-sagene-1.13639253> – Lastet ned 26.10.2017. Bearbeidet av Utdanningsdirektoratet.

Vedlegg 2 (nynorsk): «Mellom Syria og Sagene»

Kristin Solberg er journalist og krigskorrespondent i NRK. Korrespondentbrevet ho skreiv i august 2017, skulle egentleg handle om den siste reisa hennar i Syria – om krigen, øydeleggingane og brutaliteten. Hovudpersonen skulle vere tolvårige Jumma frå Aleppo som ikkje berre hadde mista beinet i krigen, men også veslebroren på seks år. Alt Jumma ønskte seg no, var ein protese slik at han kunne sykle. Men Jumma hadde ingen sykkel.

Her kan du lese eit utdrag av korrespondentbrevet:

To verder

Denne veka landa eg i Oslo, og eg mista balansen.

Nokre minutt før eg skriv dette, og 16 og ein halv time etter at eg landa på Gardermoen, kørde eg langsmed Ring 2. Sola skein og menneska på fortaua myste mot ho. To barn sprang etter kvarandre medan dei lo. På ein benk på ein grasplen sat tenåringar som såg ut som dei var forelska.

Og det var sykklar, sykklar overalt, overalt var det sykklar.

Eg blei så overvelda at eg berre måtte stanse, tilfeldigvis på Sagene, og det er her, på ein utandørskafé, at eit alternativt korrespondentbrev blir til. Eit brev i skjeringspunktet mellom to verder som sjeldan møtest; mellom krig og fred; eller i dette tilfellet mellom Syria og Sagene. Å reise mellom desse to verdene kan føre til ubehag, ubalanse, og om det skjer for brått, til vanvett. I beste fall kan det også gi klarsyn, men det er det ikkje alltid like lett å – vel – sjå klart.

Ut av krig, inn i fred

Eg er privilegert som kan forlate krigen – dei aller fleste som opplever krig, er fanga i han til valden stoggar eller livet sluttar. Likevel: Det er ikkje heilt enkelt å gå ut av ein krig og inn i fred – frå fare til ufare, frå død til liv, frå stanken av lik til lukta av middag, frå lyden av skotsalver til samtalar om å pusse opp badet.

Overgangen set meg ofte ut av balanse, i større eller mindre grad. Nokre gonger ikkje meir enn at det er gløymt veka etter, andre gonger så ille at eg kjenner eg står på kanten av eit stup. Det er som om livet går føre seg utanfor meg sjølv. På utsida fungerer eg som før: Eg snakkar når eg må og smiler når eg bør, men alt er tappa for meining.

Kafeen i solskinet

Så også her på kafeen på Sagene. Alt rundt meg er tomt, sjølv om borda er fulle. Menneska, dei kjennest så framande, dei som kjenner fred, og berre fred. Det er ingen skarpskyttarar i vindauga på bygardane her, ingenting å skvette for, ingen grunn til å sjå seg over skuldra. Veit dei det, menneska på borda rundt meg, at du aldri kan ta slikt for gitt, veit dei kor heldige dei er? Og har det alltid vore så mange sykklar i denne byen? Vaksne på sykklar, barn på sykklar, barnesete med sykklar under, hundar med sykklar i enden av eit band.

Eit slør av fåkunne

Korleis kan vi skape eit rettferdig samfunn, spør den amerikanske filosofen John Rawls. Korleis ville vi fordele goda dersom vi hadde blitt plasserte bak «eit slør av fåkunne» som skjuler kven vi er, kva for ein religion og kva for ei hudfarge vi har. Ingen ville vel ha skapt ei verd, der nokre barn får både bein, sykklar, levande småsysken og fred, andre ingen av delane.

Og det er der dei krasjar, dei to verdene, Sagene og Syria. Ikkje så mykje i tanken på at dei eksisterer, side om side, men i tanken om at den eine kanskje gjev blaffen i den andre. Det skjer ikkje høglydt, kollisjonen lèt ikkje etter seg eingong nokre synlege spor, men noko brest stille, inne i eit menneske.

Ein sykkel til Aleppo

På veg frå kafeen går eg forbi ein plen. Graset er nyslått. Eg bøyer meg ned, tar ein tust i handa, fører han til nasen. Døyande gras for å kjenne at eg lever.

Eg går med graset i handa i ei lang stund, forbi fleire sykklar. Eg lovar meg sjølv at eg skal sende ein sykkel til Aleppo.

Kjelde: <https://www.nrk.no/urix/mellom-syria-og-sagene-1.13639253> – Lasta ned 26.10.2017. Omarbeidd og omsett av Utdanningsdirektoratet.